OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.



Gäller för: Västra Götalandsregionen
Innehållsansvar: Aslak Iversen, (asliv1), Regionområdeschef
Granskad av: Aslak Iversen, (asliv1), Regionområdeschef
Godkänd av: Karin Looström Muth, (karlo2), Direktör

Giltig från: 2026-09-10
Giltig till: 2027-03-10

Regional medicinsk riktlinje

# Hälsoundersökning på vårdcentralen av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet

Fastställd av Hälso- och sjukvårdsdirektören (SSN 2024-00125)

Utarbetad av Regionalt programområde psykisk hälsa i samverkan med Primärvårdsrådet, Samordningsrådet Barn, Samordningsrådet Barn- och ungdomspsykiatri, Regionalt programområde tandvård, Kunskapsstöd för psykisk hälsa (KPH) och Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer (VKV).

## Syfte

Syftet är att skapa förutsättningar för en god och jämlik vård i hela Västra Götalandsregionen genom en regiongemensam rutin för sjukvårdens hälsoundersökning av barn och unga placerade i samhällsvård eller i skyddat boende.

## Förändringar sedan föregående version

Denna RMR är reviderad då ny lagstiftning träder i kraft från 1 april 2024 som stärker rättigheterna för personer i skyddat boende. Det gäller bland annat att skyldigheten att erbjuda hälsoundersökning samt oral hälsoundersökning då även omfattar barn och unga i denna situation.



VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

# Huvudbudskap

Socialtjänsten ska, om det inte är uppenbart onödigt, initiera en hälsoundersökning av ett barn eller ung person i åldern 0–20 år i samband med en placering utanför det egna hemmet. (Socialtjänstlag 2001:453, 11 kap, 3a§). Lag (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet

Vårdcentralen ska erbjuda en tid för hälsoundersökning vilken bör erbjudas inom 4 veckor.

# Vårdnivå och samverkan

- Hälsoundersökningen görs på vårdcentralen.
- Om det framkommer behov av remittering till specialistenhet, ska detta ske utan dröjsmål. [1]
- Hälsoundersökningen är kostnadsfri för den undersökte och kommunen.
- Hälsoundersökning oral på begäran av socialtjänsten, ska ske inom folktandvården.

# Bakgrund

Barn och unga, som vårdas i familjehem och på institutioner för barn och ungdomar (HVB eller SiS) eller i skyddat boende, har ofta förbisedda hälso- och sjukvårdsbehov av såväl fysisk som psykisk art liksom även rörande tandhälsa.

Hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet är mer heltäckande än läkarundersökningen enligt *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) §32*. En undersökning enligt 32§ LVU ersätter således inte en planerad hälsoundersökning i anslutning till en placering.

Syftet med hälsoundersökningen är att identifiera försummade hälso- och sjukvårdsbehov för att möjliggöra åtgärder och fortsatt medicinsk uppföljning av barnet eller den unge. Tecken på fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning ska också uppmärksammas. Om det framkommer misstanke att barnet/den unge på något sätt far illa enligt egen berättelse eller i nuvarande samhällsvård ska en orosanmälan göras.

Barn som placeras i skyddat boende har ett skyddsbehov och inte sällan är det en vårdnadshavare som utgör en fara för barnet. För att undvika att uppgifter om var barnet befinner sig röjs är det av stor vikt att vidta försiktighet vid kallelse till, och dokumentation av, hälsoundersökningen. Dokumentation ska ske i befintlig mall för hälsoundersökning. Dokumentation om våldsutsatthet och tredje person

[1] Regional medicinsk riktlinje, Ansvarsfördelning mellan allmänmedicin och barn- och ungdomsmedicin - Icke akuta sjukdomstillstånd hos barn och unga eller
Regional medicinsk riktlinje, Ansvarsfördelning och konsultationer mellan primärvård och barn- och ungdomspsykiatri avseende barn med psykisk ohälsa och/eller psykiatriska tillstånd

samt om orosanmälan görs under respektiva sökord i mallen Undantag för direktåtkomst.[2] Se även Riktlinje Hantering när person har skyddade personuppgifter från Skatteverket

Barn och ungdomar som finns i samhällsvård eller i skyddat boende har ofta:

- Psykisk ohälsa eller neuropsykiatriska funktionsavvikelser
- Låg vaccinationstäckning
- Stort bortfall i hälsokontroller (syn, hörsel m.m) både på BVC och inom elevhälsan
- Tandvårdsrädsla och tandbehandlingsproblem samt brister i uppföljning av tandhälsa
- Förbisedda eller obehandlade kroniska somatiska tillstånd såsom astma och allergi
- Tonåringar: alkohol, droger, rökning
- Tillväxtproblem samt över- och undernäring som tecken på vanvård eller sjukdom

# Utredning

Barnets eget samtycke inhämtas inför hälsoundersökningen, då vården anser att barnet kan göra ett informerat ställningstagande med hänsyn till ålder och mognad. Hälsoundersökning av barn placerade i skyddat boende förutsätter att barnet självt, eller den vårdnadshavare som barnet placerats tillsammans med, lämnar sitt samtycke till undersökningen. Mognadsbedömning dokumenteras i journalen. När uppgifter om ett barn inhämtas digitalt via sammanhållen journalföring har vårdnadshavare inte bestämmanderätt om uppgifterna. Barnet ska om hen bedömts tillräckligt mogen, själv bestämma om uppgifter får hämtas.

Då barnet är omhändertaget enligt LVU kan socialtjänsten fatta nödvändiga beslut (t ex exempel initiera psykologisk utredning eller medicinsk behandling) utan att vårdnadshavaren kontaktas.

I samråd med socialtjänsten bör ställning tas om journal via nätet och 1177 ska blockeras eller förseglas.[3] Barnet bör informeras om att hälsoundersökning initierad av socialtjänsten kan innebära försegling av direktåtkomst till journal via nätet/1177 om barnet själv inte motsätter sig detta och att barnet bedöms moget att ta ställning till beslutet.

Vårdcentralen bör se till att tillräckligt med tid avsätts för undersökning, journalgenomgång och utlåtande.

[2] Regional medicinsk riktlinje. Barn under 18 år som far illa eller riskerar att fara illa inklusive barn som har bevittnat/ upplevt våld – indikationer och handläggning.
[3] Barn rutiner - Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen
Rutiner och styrande dokument Barn och ungdomars hälsa

Inför undersökningen ska vårdcentralen inhämta journaluppgifter enligt HSLF-FS 2019:19 § 5 som bedöms ha betydelse för undersökningen (se samtyckesblankett):

- barnhälsovård
- elevhälsa
- barn- och ungdomspsykiatrisk verksamhet,
- barn- och ungdomsmedicinsk verksamhet
- ungdomsmottagning
- socialnämndens personakt om barnets eller den unges fysiska och psykiska hälsa

## Undersökning

Om det finns anledning att anta att barnet/den unge kan ha varit utsatt för omsorgsbrister, övergrepp eller psykiskt trauma, bör detta beaktas vid hälsoundersökningen[4].

- Barnet/den unge är informerad om syftet med undersökningen.
- Vilka som är närvarande vid undersökningen.
- Anamnes, ange i tillämpliga delar.
  - Ärftlighet. Allmänt hälsotillstånd.
  - Tidigare sjukdomar, operationer och sjukvårdskontakter.
  - Barnhälsovård och elevhälsa inklusive vaccinationer, tillväxt, syn och hörsel
  - Aktuella sjukdomar, funktionshinder samt medicinering.
  - Levnadsvanor, sömn och intressen.
  - Psykiska eller psykiatriska problem
  - Hälsorisker såsom substansbruk, alkohol, tobak, sexuellt riskbeteende.
  - Information angående förhållande på skola, förskola, inlärningssvårigheter, kamratrelationer, fritidsintressen.
  - Reproduktiv och sexuell hälsa
  - Våld, sexuella övergrepp, utsatthet på nätet, i hemmet, i skolan och fritiden. I relevanta fall frågor om omskärelse/könsstympning.
  - Oral hälsa, tandvårdsrädsla, samt brister i uppföljning.
- Status.
  Undersökningen ska innehålla relevanta delar i barnets fysiska och psykiska hälsa, utveckling och tillväxt, näringstillstånd
  - längd/vikt
  - kontroll av hörsel och syn
  - psykiskt status,
  - somatiskt status

[4] För traumascreening se Traumahändelser-MINI och RMR Trauma- och stressrelaterade tillstånd för barn och ungdom. För våldscreening se Frågor om våld (FOV) barn.

- tecken till misshandel, vanvård, självdestruktivt beteende
- ställningstagande till laboratorieundersökningar och drogscreening

# Sammanfattning och bedömning

Sammanfattning och bedömning ska innehålla fysiskt och psykiskt hälsotillstånd samt eventuellt tecken till funktionsnedsättning.
Beakta särskilt

- kroniska eller upprepade infektioner
- kroniskt smärttillstånd
- fetma eller undervikt
- astma, allergi, eksem
- substansbruk
- misstanke om utsatt för våld eller annat övergrepp inklusive upplevt/bevittnat våld.
- självskadebeteende
- behov av orosanmälan

# Uppföljning

Hälsoundersökningen ska mynna ut i ett utlåtande till socialtjänsten med en medicinsk bedömning, vårdplan, vilka utredningar och undersökningar som planeras, var fortsatt uppföljning ska ske samt beskrivning av barnets behov. Det är inte tillräckligt att skicka en journalkopia.

**Diagnos**

- Z13.8W. Riktad hälsokontroll avseende andra specificerade tillstånd
- KVÅ kod AV140 Hälsoundersökning av barn och unga på begäran av socialnämnd

# Remissrutiner

Regional medicinsk riktlinje - Remiss inom hälso- och sjukvård

# Patientmedverkan och kommunikation

Hälsoundersökningen anpassas till barnets/den unges ålder, mognad och eventuellt behov av kommunikationsstöd. Barnet ska ges möjlighet att med egna ord ta upp frågor och funderingar om sin hälsa. Erbjud enskilt samtal. Om detta är olämpligt eller inte möjligt, bör någon annan än vårdnadshavaren medverka, så att barnet kan tala fritt. Förslagsvis kan man planera tillsammans med socialtjänsten vilka som bör medverka.

# För vårdgivare

Fakturering enligt timtaxa (inklusive förarbete, undersökning, intygsskrivande)

- Extern leverantör
  Operativ Hälso- och sjukvårdsnämnd, FE 842
  405 83 Göteborg
  Beställar-ID 4266001
  elektronisk faktura: GLN 7350003379300
- Intern leverantör
  i84201
  Beställar-ID 4266001

# Uppföljning av denna riktlinje

Kunskapsstöd för psykisk hälsa ansvarar för årlig uppföljning av diagnoskod Z13.8W och KVÅ-kod AV140 Hälsoundersökning av barn och unga på begäran av socialnämnd med återkoppling till Primärvårdsrådet, Samordningsrådet för primärvård, Samordningsrådet för barn- och ungdomsmedicin, Samordningsrådet för barn- och ungdomspsykiatri, Regionalt programområde tandvård och Tandvårdssamordning, Koncernkontoret samt Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer (VKV).

# Innehållsansvarig

Kunskapsstöd för psykisk hälsa (KPH). kunskapsstod.psykiskhalsa@vgregion.se

# Referenser

- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet (HSLF-FS 2019:19)
- Socialstyrelsen, meddelandeblad. Nr 1/2020
- Socialstyrelsen, Placerade barn och unga.
  Socialstyrelsen, Öppna jämförelser 2020 – placerade barns utbildning och hälsa
- Regeringens proposition 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende.
- Samverkan för barns och ungas hälsa, Vårdsamverkan i Västra Götaland
- RMR barn som far illa. Undantag från direktåtkomst av journalen beskrivs här.
- Riktlinje Hantering när person har skyddade personuppgifter från Skatteverket.
- Barnkonsekvensanalys inför RMR Hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför egna hemmet

# Relaterade dokument

Samtyckesblankett för inhämtande av journalkopior inför läkarundersökning

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

# Information om handlingen

**Handlingstyp**: Regional medicinsk riktlinje, RMR

**Gäller för**: Västra Götalandsregionen

**Innehållsansvar**: Aslak Iversen, (asliv1), Regionområdeschef

**Granskad av:** Aslak Iversen, (asliv1), Regionområdeschef

**Godkänd av:** Karin Looström Muth, (karlo2), Direktör

**Dokument-ID**: SSN11800-2140136717-658

**Version**: 6.0

**Giltig från:** 2026-09-10

**Giltig till:** 2027-03-10